

2013

EBK 3253
PENGAJARAN LITERASI:
MEMBACA DAN
MENULIS JAWI

Program Pensiswazahan Guru



NOORHAYATI HASHIM

PROGRAM PENDIDIKAN
FAKULTI PENGAJIAN BAHASA UTAMA

PENGAJARAN LITERASI:
MEMBACA DAN MENULIS
JAWI

EBK 3253

Program Pensiswazahan Guru



PENGAJARAN LITERASI: MEMBACA DAN MENULIS JAWI

EBK 3253

Program Pensiswazahan Guru

Dr. Noorhayati Hashim

Penerbit USIM
Universiti Sains Islam Malaysia
Bandar Baru Nilai
Negeri Sembilan
2013

CETAKAN PERTAMA 2013
© Hak Cipta Universiti Sains Islam Malaysia

Hak cipta terpelihara, tiada mana-mana bahagian daripada buku ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar kepada apa-apa bentuk dengan sebarang cara sekalipun tanpa izin bertulis daripada penerbit.

Diterbitkan di Malaysia oleh:

Penerbit USIM
UNIVERSITI SAINS ISLAM MALAYSIA
Bandar Baru Nilai, 71800 Nilai
Negeri Sembilan Darul Khusus
Tel:06-798 8226/6081 | Faks:06-798 6083
www.penerbit.usim.edu.my
pej.penerbitan@usim.edu.my

Penerbit USIM adalah anggota
MAJLIS PENERBITAN ILMIAH MALAYSIA

Dicetak di Malaysia oleh:

Penerbit UKM
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
43600 UKM, Bangi, Selangor.
Tel:03-8921 5371 | 3072 Faks:03- 8925 4575
penerbit@ukm.my

Perpustakaan Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam Penerbitan

Noorhayati Hashim

Pengajaran Literasi : membaca dan menulis jawi : program pensiswazahan guru. EBK 3253 /

Noorhayati binti Hashim.

ISBN 978-967-0393-86-5

1. Jawi alphabet--Study and teaching (Higher).

2. Jawi alphabet--Outlines, syllabi, etc. I. Judul.

499.2311

ISI KANDUNGAN

Unit 1:	Perkembangan Bahasa Kanak-kanak	15
1.1	Pengenalan	15
1.2	Literasi Bahasa	16
1.3	Perkembangan dalam Pendidikan	16
1.4	Perkembangan Bahasa	16
1.5	Asas Perkembangan Bahasa	16
1.6	Teori Pemerolehan Bahasa	17
1.6.1	Teori Behavioris / Mekanis	18
1.6.2	Teori Mentalis / Innatis	18
1.6.3	Teori Kognitif	18
1.7	Pembelajaran Bahasa	18
1.7.1	Teori Pembelajaran Situasionalis	19
1.7.2	Teori Pembelajaran Kod-Kognitif	19
1.7.3	Teori Pembelajaran Interaksionalis	20
1.7.4	Teori Pembelajaran Fungsionalis	20
1.8	Teori Bacaan Awal	20
1.9	Pembelajaran Awal Membaca	21
1.10	Kemahiran Prabaca	21
1.11	Kemahiran Awal Bacaan	21
	Rumusan	22
	Kata kunci	22
	Aktiviti/Latihan	23
	Tugasan	23
	GOALS	23
Unit 2:	Kemahiran Membaca dan Menulis Jawi	25
2.1	Pengenalan	25
2.2	Kemahiran Membaca Jawi	26
2.3	Kesediaan Belajar Membaca Jawi	26
2.4	Matlamat Kemahiran Membaca Jawi	27
2.5	Objektif Kemahiran Membaca Jawi	27
2.6	Kemahiran Mengenali Huruf Jawi	27
2.7	Kemahiran Membaca Suku Kata Jawi	29
2.8	Kemahiran Menulis Jawi	30
2.9	Komponen Kemahiran Menulis Jawi	31
2.10	Kemahiran Pra Menulis	31
2.11	Kemahiran Asas Menulis	33
2.12	Kemahiran Menulis Khat	33
2.13	Isu Berbangkit dalam Tulisan Jawi	34
2.14	Hubungan antara Kemahiran Membaca dan Menulis Jawi	34
	Rumusan	35
	Kata kunci	36
	Aktiviti/Latihan	36
	Tugasan	36
	GOALS	36

Unit 3:	Ciri Utama Bahasa Melayu	37
	3.1 Pengenalan	37
	3.2 Sistem Bahasa Melayu	37
	3.3 Sistem Bunyi Bahasa Melayu	38
	3.4 Struktur Pembentukan Kata Bahasa Melayu	39
	3.5 Sintaksis Bahasa Melayu	43
	3.6 Frasa	43
	3.7 Ayat	44
	Rumusan	45
	Kata kunci	46
	Aktiviti/Latihan	46
	Tugasan	46
	GOALS	47
Unit 4:	Sistem Ejaan Jawi	49
	4.1 Pengenalan	49
	4.2 Huruf Jawi	49
	4.2.1 Bentuk Huruf dan Sambungan Huruf	50
	4.2.2 Huruf Vokal	52
	4.2.3 Huruf Konsonan	52
	4.3 Suku Kata	53
	4.3.1 Suku Kata Terbuka	55
	4.3.2 Suku Kata Tertutup	59
	4.3.3 Vokal Gandingan	61
	4.4 Imbuhan	62
	4.4.1 Imbuhan Awalan	63
	4.4.2 Imbuhan Akhiran	65
	4.5 Mengekalkan Ejaan Tradisi	68
	4.6 Huruf Vokal Terwujud	68
	4.7 Ejaan Lampau Hukum	69
	4.8 Hamazaat	69
	4.9 [wa] dan [ya] Tertutup	70
	4.10 Bunyi Glotal	71
	4.11 Bunyi Berulang	71
	4.12 Kata Serapan Arab	72
	4.13 ك / ق	73
	Rumusan	73
	Kata kunci	74
	Aktiviti/latihan	74
	Tugasan	74
	GOALS	75
Unit 5:	Pedagogi Pengajaran Jawi	77
	5.1 Pengenalan	77
	5.2 Pendekatan Pengajaran Membaca Jawi	77
	5.3 Pendekatan Sintesis	78
	5.4 Kaedah Abjad / Kaedah Fonik	78
	5.5 Kaedah Pandang Sebut	80
	5.6 Kaedah Suku Kata	81
	5.7 Kaedah Seluruh Perkataan	82

5.8	Kaedah Frasa	82
5.9	Kaedah Ayat	83
5.10	Kaedah Gabungan Bunyi Kata (KGBK)	83
5.11	Kaedah Baca dengan Nombor	85
	Rumusan	87
	Kata kunci	87
	Aktiviti/latihan	87
	Tugasan	88
	GOALS	88
Unit 6:	Aktiviti Pembelajaran Jawi	89
6.1	Pengenalan	89
6.2	Aktiviti Membaca di Bilik Darjah	89
6.3	Aktiviti Bercerita	90
6.4	Kepentingan Aktiviti Bercerita	90
6.5	Memahami Cerita	90
6.6	Ciri-ciri Cerita Pilihan	91
6.7	Prinsip Pelaksanaan Aktiviti Bercerita	91
6.8	Persediaan Guru Melaksanakan Aktiviti Bercerita	92
6.9	Langkah Pelaksanaan Aktiviti Bercerita	92
6.10	Bacaan Kuat	93
6.11	Bacaan Senyap	94
	Rumusan	95
	Kata kunci	95
	Aktiviti/latihan	95
	Tugasan	96
	GOALS	96
Unit 7:	Ujian Diagnostik dan Pemulihan Jawi	97
7.1	Pengenalan	97
7.2	Masalah Pembelajaran	97
7.3	Definisi Ujian Diagnostik Jawi	98
7.4	Tujuan Ujian Diagnostik	98
7.5	Penduan Pelaksanaan Ujian Diagnostik Jawi	99
7.6	Prinsip Ujian Diagnostik	99
7.7	Pendidikan Pemulihan Membaca dan Menulis Jawi	100
7.8	Ciri-ciri Murid Bermasalah dalam Pembelajaran	100
7.9	Matlamat Pendidikan Pemulihan Jawi	100
7.10	Objektif Pembelajaran Pemulihan Jawi	101
7.11	Strategi Pemuliharaan Jawi	102
7.12	Pelaksanaan Pemulihan Jawi	103
7.13	Aktiviti Pembelajaran Pemulihan Jawi	103
7.14	Pemulihan Jawi dalam Kelas Normal	104
7.15	Pemulihan Jawi dalam Kelas j-QAF	104
	Rumusan	105
	Kata kunci	105
	Aktiviti/Latihan	106
	Tugasan	106
	GOALS	106

Unit 8:	Penilaian Jawi	107
8.1	Pengenalan	107
8.2	Penilaian Jawi	107
8.3	Perbezaan antara Penilaian, Pengujian dan Pentaksiran	107
8.4	Kepentingan Penilaian dalam Pengajaran Jawi	108
8.5	Jenis-jenis Penilaian Jawi	109
8.6	Penilaian Kemahiran Membaca Jawi	109
8.7	Kepentingan Penilaian Kemahiran Membaca Jawi	109
8.8	Matlamat Penilaian Kemahiran Membaca Jawi	109
8.9	Ciri Penilaian Membaca Jawi	110
8.10	Jenis Penilaian Kemahiran Membaca Jawi	110
8.11	Penilaian Kemahiran Menulis Jawi	111
8.12	Tujuan Penilaian Kemahiran Menulis Jawi	112
8.13	Tahap Penilaian Kemahiran Menulis Jawi	112
8.14	Persediaan Membuat Penilaian Kemahiran Menulis Jawi	113
8.15	Teknik Penilaian Kemahiran Menulis Jawi	114
8.16	Penilaian Kemahiran Menulis Melalui Tugas	114
8.17	Skema Pemarkahan Kemahiran Menulis Jawi	114
	Rumusan	116
	Kata kunci	117
	Aktiviti/Latihan	117
	Tugas	117
	GOALS	117

PROGRAM PENSISWAZAHAN GURU

Pengajaran Literasi: Membaca dan Menulis Jawi

Dekan : Dr. Noor Azizi Bin Ismail
Timbalan Dekan : Dr. Harison @ Hanisa Binti Mohd Sidek
Ketua Program : Dr. Noorhayati Binti Hashim
Penulis : Dr. Noorhayati Binti Hashim
Editor : Dr. Yuslina Binti Mohamed

PANDUAN KURSUS

PENGENALAN

Panduan kursus disediakan untuk membantu pelajar memahami keperluan dan kandungan kursus. Pelajar hendaklah sentiasa membaca dan merujuk bahagian panduan ini dengan teliti untuk membolehkan pelajar melengkapkan kursus dengan jaya.

Kursus EBK 3253 Pengajaran Literasi Membaca dan Menulis Jawi ini dirangka untuk memberikan pendedahan kepada pelajar mengenai kaedah serta strategi pengajaran dan pembelajaran literasi kemahiran membaca dan menulis jawi yang berkesan. Kursus ini menyediakan wadah untuk pelajar memahami kaedah dan strategi dalam pengajaran literasi kemahiran membaca dan menulis jawi yang boleh digunakan dalam pengajaran mereka di sekolah nanti.

KUMPULAN SASARAN

Kursus ini ditawarkan kepada semua pelajar yang mengikuti Program Ijazah Sarjana Muda Pendidikan (Pendidikan Islam) bagi mengajar di sekolah-sekolah menengah di Malaysia.

PERUNTUKAN MASA PEMBELAJARAN

Mengikut piawaian MQA, setiap jam kredit memerlukan pelajar memperuntukkan 40 jam pembelajaran. Oleh itu pelajar memerlukan 120 jam waktu pembelajaran. Anggaran agihan waktu pembelajaran bagi kursus EBK 3253 ini adalah seperti jadual di bawah:

Jadual 1: Anggaran agihan masa pembelajaran EBK 3253

Bil.	Aktiviti pembelajaran	Jam pembelajaran	
		Bersemuka	Tidak bersemuka
1.	Tutorial	30	
2.	Tutorial dalam talian	-	30
3.	Membaca modul serta menyiapkan tugas	-	30
4.	Video P&P melalui MyLMS	-	30
Jumlah Masa Pembelajaran		120	

HASIL PEMBELAJARAN KURSUS

Di akhir kursus ini, pelajar dapat:

1. Membanding beberapa teori dan pendekatan pengajaran-pembelajaran membaca dan menulis peringkat awal. (C3)
2. Memilih dan mengguna kaedah yang sesuai dan berkesan untuk mengajar membaca dan menulis jawi, terutama di peringkat asas. (C2)

3. Merancang pengajaran pembacaan dan penulisan secara teratur dan sistematis untuk mengajar di bilik darjah terutama untuk pra sekolah, Tahun 1 – 3. (C5,A2.P2)
4. Menjalankan ujian diagnostik terhadap masalah membaca jawi dan membuat pemulihan. (C3,CS2,A4)
5. Membuat penilaian berterusan terhadap kemajuan murid dalam literasi menulis dan membaca jawi. (C6,EM3)

SINOPSIS KURSUS

Kursus ini memperkenalkan teori dan pendekatan mengajar literasi (membaca dan menulis) (2M) jawi pada peringkat asas. Ia membina kemahiran guru memahami dan memilih kaedah dan merancang pengajaran 2M jawi kepada terutamanya murid pra sekolah, Tahun 1 – 3. Pelajar juga akan mendapat kemahiran memilih dan mengguna ujian diagnostik membaca jawi untuk mengesan kelemahan murid dan mengajar pemulihan dengan kaedah yang sesuai. Kursus ini juga mengandungi panduan untuk menjalankan aktiviti membaca dan menulis di bilik darjah, dan menggalakkan murid membaca dan menulis jawi secara lebih meluas.

ISI KANDUNGAN KURSUS

Kursus ini terbahagi kepada 8 tajuk. Kandungan keseluruhan kursus adalah seperti berikut:

Unit 1: Perkembangan Bahasa Kanak-kanak

Unit satu membincangkan teori perkembangan bahasa, teori pemerolehan bahasa dan teori pembelajaran bahasa dan teori bacaan awal bagi kanak-kanak atau murid di peringkat sekolah rendah. Teori-teori ini penting bagi guru untuk mengenal pasti tahap murid-murid mereka dan sejauh mana mereka telah mencapai tahap bahasa yang biasa dilalui oleh kanak-kanak normal. Teori-teori ini juga dapat membantu guru mengenal pasti

Unit 2 : Kemahiran Membaca dan Menulis Jawi

Unit dua membincangkan kemahiran membaca dan kemahiran menulis jawi itu sendiri secara lebih terperinci dan cadangan pengajaran bagi setiap tahap pembelajaran murid-murid. Dalam satu sesi pengajaran jawi, kemahiran membaca dan menulis tidak dapat dipisahkan kerana murid-murid memerlukan kepelbagaian aktiviti pembelajaran bagi memastikan mereka terus aktif belajar dari awal hingga ke akhir sesi pembelajaran. Isu-isu berbangkit juga cuba dicungkil dalam unit bagi membuka minda dan pandangan guru-guru agar mereka peka dengan isu-isu ini dan tidak menjadi agen kepada wujudnya isu-isu tersebut, malah mereka dapat mengatasi isu-isu tersebut dengan sebaik yang mungkin.

Unit 3 : Ciri-ciri Utama Bahasa Melayu

Unit tiga ini membincangkan ciri-ciri utama bahasa Melayu dari segi bunyinya, lambang-lambang yang mewakili bunyi bahasa Melayu dan perkara-perkara yang berkaitan dengan fonologi, morfologi, sintaksis dan semantik bahasa Melayu. Pengkategorian kata, golongan kata dan pembentukan kata dibincangkan dengan jelas dan pembinaan perkataan, frasa dan ayat serta jenis-jenis ayat yang biasa digunakan dalam bahasa Melayu diuraikan bagi memantapkan lagi pengetahuan guru dalam struktur bahasa Melayu.

Unit 4 : Sistem Ejaan Jawi

Unit empat membincangkan sistem ejaan jawi yang bermula daripada membincangkan lambang-lambang bunyi dalam bahasa Melayu yang dipinjam daripada lambang bahasa Arab dan pengubahsuaian lambang tersebut bagi mewakili bunyi-bunyi yang hanya terdapat dalam bahasa Melayu dan tidak dalam bahasa Arab. Seterusnya memperkenalkan ejaan suku kata sama ada yang menggunakan perlambangan vokal atau tidak menggunakan perlambangan vokal. Seterusnya pembentukan perkataan yang mengandungi suku kata terbuka, suku kata tertutup dan diftong dibincangkan dengan lebih terperinci lagi.

Unit 5 : Kaedah Pengajaran Jawi

Unit lima membincangkan kaedah-kaedah umum yang boleh diaplikasi dalam pengajaran dan pembelajaran jawi juga dalam penghasilan bahan atau perisian pembelajaran jawi. pengajaran jawi tidak mendatangkan apa-apa masalah kepada guru, bahkan yang menjadi masalah adalah pembelajaran jawi bagi murid-murid sekolah. Oleh itu kaedah-kaedah yang dicadangkan terus menunjukkan kepada guru-guru bagaimana cara aplikasi kaedah-kaedah bagi menghasilkan perisian pembelajaran jawi.

Unit 6 : Aktiviti Pembelajaran Jawi

Unit enam membincangkan aktiviti-aktiviti yang boleh dijalankan dalam proses pengajaran dan pembelajaran membaca dan menulis jawi. Antara aktiviti yang dicadangkan adalah aktiviti bercerita dan aktiviti koperatif learning. Pemilihan kedua-dua aktiviti ini kerana keduanya boleh memberi kesan kepada pembentukan kemahiran bahasa secara berkumpulan dengan pelbagai gaya aktiviti berkumpulan yang berkesan bagi memupuk kemahiran bahasa bersama murid dan antara murid-murid di dalam kelas.

Unit 7 : Ujian diagnostik dan Pemulihan Jawi

Unit tujuh membincangkan tindakan yang perlu dilakukan oleh guru sebelum menjalankan pengajaran pemulihan atau sebelum mengkategorikan seseorang murid ke dalam kumpulan murid yang memerlukan pendidikan pemulihan, guru perlu menjalankan ujian diagnostik bagi mengesan tahap penguasaan murid terhadap kemahiran membaca dan menulis jawi dan mengesan titik kelemahan mereka agar pemulihan yang dijalankan menjurus terus kepada menampal apa yang bocor sahaja bagi membolehkan murid-murid tersebut menyambung pembelajaran mereka bersama-sama rakan-rakan mereka yang lain dalam proses pembelajaran normal.

Unit 8 : Penilaian Kemahiran Jawi

Unit lapan membincangkan cara mengukur pencapaian dan tahap penguasaan murid dalam kemahiran membaca dan menulis jawi. Penilaian berlainan daripada ujian diagnostik kerana tujuan yang berbeza yang akan digunakan hasil daripada penilaian yang dijalankan. Perbincangan penilaian dalam unit ini juga mengambil kira perbezaan antara pengujian dan pentaksiran. Kesesuaian boleh dilihat oleh guru dalam menilai kemahiran murid dan tindakan susulan selepas penilaian.

UNIT 1 ►

PERKEMBANGAN BAHASA KANAK-KANAK



Di akhir unit ini pelajar dapat:

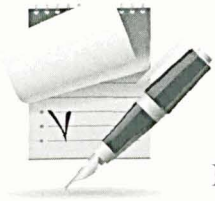
1. Menghurai teori-teori perkembangan bahasa kanak-kanak.
2. Memperjelas teori perkembangan kemahiran membaca murid-murid sekolah rendah.
3. Menghurai teori perkembangan kemahiran menulis murid-murid sekolah rendah.
4. Memperjelas teori bacaan awal murid-murid sekolah rendah.

1.1 Pengenalan

Bahasa merupakan alat yang digunakan untuk menyatakan sesuatu sama ada berbentuk buah fikiran atau menceritakan pengalaman dan luahan perasaan antara seorang kepada orang lain. Melalui bahasa manusia berinteraksi antara satu sama lain. Manusia dijadikan sangat beruntung kerana berpeluang mempelajari berbagai-bagai bahasa. Bagaimana sebenarnya manusia mula mempelajari bahasa dalam kehidupan mereka? Persoalan ini cuba dikupas oleh para cendekiawan dengan mengemukakan teori-teori yang berkaitan dengannya. Perkara ini penting dibahaskan kerana terdapat sebahagian daripada kanak-kanak yang tidak dapat menguasai kemahiran bahasa yang mungkin boleh diperolehi daripada persekitaran mereka.

Perkara ini memerlukan kajian yang mendalam bagi mengenal pasti punca kelemahan tersebut untuk dijalankan proses pemulihan pemerolehan bahasa melalui pembelajaran bahasa. Adakah faktor-faktor pemerolehan bahasa itu berada di persekitaran kanak-kanak tersebut dan bagaimana bentuk perkembangan bahasanya. Adakah selari dengan perkembangan bahasa yang sepatutnya atau sebaliknya. Kedua-dua teori pemerolehan bahasa dan perkembangan bahasa merupakan kayu ukur yang dapat melihat sejauh mana perkembangan bahasa seseorang kanak-kanak sebelum terlibat dalam pembelajaran bahasa.

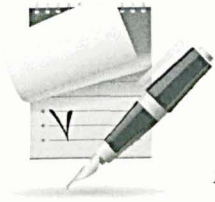
Bilakah kanak-kanak atau bayi mula mempelajari bahasa? Terdapat pandangan yang mengatakan persekitaran membentuk bahasa dinamakan teori persekitaran/behavioralis, teori maturational/normatif, teori predetermined/innatist, teori kognitif, teori interactionist, teori konstruktiviti.



KATA KUNCI

Penilaian
Pengukuran

Pengujian
Pentaksiran



AKTIVITI / LATIHAN

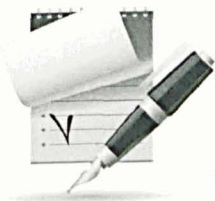
Aktiviti tutorial:

1. Senaraikan kemahiran-kemahiran yang perlu dinilai dalam kemahiran membaca jawi dan sediakan soalan-soalan tersebut dengan lengkap beserta skema pemarkahan.
2. Senaraikan kemahiran-kemahiran yang perlu dinilai dalam kemahiran menulis jawi dan sediakan soalan-soalan tersebut dengan lengkap beserta skema pemarkahan.



TUGASAN

Sediakan blog yang mengandungi soalan-soalan latihan bagi menilai kemahiran membaca dan menulis jawi.



GOALS

Forum: Bincang kepentingan bank soalan disediakan bagi menilai kemahiran membaca dan menulis jawi dan bincangkan cara anda untuk anda membina bank soalan maya.





ISBN 978-967-0393-86-5



9 789670 393865 3000

<http://penerbit.usim.edu.my>